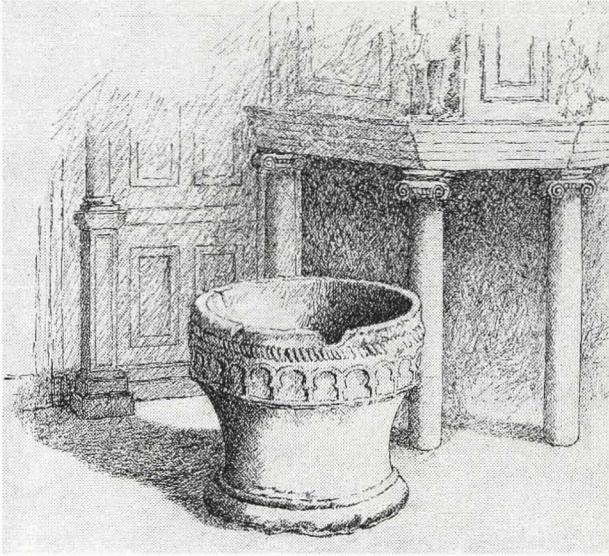

Kleine monumenten (3)

Romaans doopvont in Grote Kerk stamt uit twaalfde eeuw

Van de weinige in Twente bewaard gebleven Romaanse doopvonten van Bentheimer steen is die van de Grote Kerk in Enschede de oudste. Zij stamt uit de twaalfde eeuw. Tijdens de hervorming werd zij met andere inventarisstukken, zoals heiligenbeelden en biechtstoelen, uit de kerk verwijderd, toen deze in het bezit kwam van de protestanten. De doopvont diende lang als regenton in de tuin van de hervormde pastorie, om dan in het begin van deze eeuw herontdekt te worden. Bij de restauratie van de Grote Kerk in de jaren 1927 en 1928 kreeg het monument er weer een waardige plaats en werd het verrijkt met een zilveren doopschaal, geschonken door presidentkerkvoogd G.J. van Heek jr.

De ontstaansgeschiedenis van doopvonten gaat tot vóór Karel de Grote terug. In de vroeg christelijke tijd werd het doopsel toegediend door onderdompeling. De geleidelijke toepassing van de kinderdoop in de elfde eeuw leidde tot het gebruik van de stenen doopvont waarin zich het water bevond, dat over het hoofd van de dopeling werd uitgegoten. In het Nederlands-Duitse grensgebied zijn nog tientallen middeleeuwse doopbekkens te vinden, afkomstig uit de zandsteengroeven van Bentheim en

Gildehaus. De versieringen geven een beeld van de ontwikkelingsgeschiedenis. De alleroudste waren cilindervormig. Uit dit type is de Enschedese vont ontwikkeld. De rondbogen op halfzuiltjes onder de *touwrand* van de kuip doen denken aan de versieringen op de to-rengelingen van de kerk. De uitgeholde ronde voet onder de boogjes is onbewerkt. Vonten van latere tijd zijn rijker versierd. Daarvan zijn in oude kerken nog fraaie voorbeelden aan te treffen. Onder invloed van de gotiek ontstonden speelsere vormen, zoals een achtkantige kuip met spitsbogen op een ranke voet. Aangenomen wordt dat de Bentheimer vonten bij de steengroeven werden vervaardigd en afgewerkt naar de plaats van bestemming werden getransporteerd. De symboliek van de motieven op de kuipen is niet altijd duidelijk. Vaak ondergingen doopvonten dezelfde bewerking met als resultaat dat sommige exemplaren identiek zijn. Wellicht is enige tijd een standaardmodel gebruikt. De artistieke kwaliteit laat soms te wensen over. Mogelijk heeft de grote vraag tot massaproductie geleid, waarbij de steenhouwers met steeds meer nonchalance hun beitel hanteerden. Ook kan een verschil in vaardigheid een rol hebben gespeeld. Een feit is dat de jonge Bentheimer doopvonten herkend worden aan hun slordige afwerking.

Leo Nijkamp